

Розділ 1

ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНІ ПСИХОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

УДК 159.9.016.1:159.964:159.92

М.Й. Варій

РІВНІ ЛЮДСЬКОЇ ПСИХІКИ В ЕНЕРГЕТИЧНІЙ КОНЦЕПЦІЇ

Розкриваються сутність і структура несвідомого, підсвідомого, свідомого і надсвідомого рівнів людської психіки в енергетичній концепції, а також підґрунтя їх функціонування.

Ключові слова: *людська психіка, рівні психіки, несвідомий рівень, підсвідомий рівень, свідомий рівень, надсвідомий рівень, пси-програма.*

Постановка проблеми. Людська психіка, як і сотні років тому, є загадкою, незважаючи на тисячі праць із психології. Парадокс полягає в тому, що більшість підручників, навчальних посібників, монографій, докторських і кандидатських дисертацій з різних аспектів психології виконані без опори на конкретну концепцію чи модель людської психіки, закономірності, принципи та операційно-функціональні можливості якої добре відомі автору. Психічні явища, процеси розглядаються відокремлено, відірвано від контексту функціонування людської психіки.

Власне, коли йдеться про функціонування людської психіки, то має бути врахованим те, *що досягається свідомістю*, і те, що забезпечується тим психічним, яке лежить *поза нею (свідомістю)*. У цьому разі говорять про різні рівні психіки, маючи на увазі її свідомі та несвідомі аспекти. Однак вони у психологічній науці розроблені недостатньо. Тому наше дослідження рівнів людської психіки в енергетичній концепції є актуальним; воно збагатить теорію і практику психологічної науки.

Стан дослідження. Людську психіку, власне свідомість і те, що лежить поза нею, досліджували сотні вчених. Нині існують бі-

льше десяти концепцій і моделей людської психіки [4, с. 164–182]. У них по-різному трактуються свідомість і те, що лежить поза нею, тобто різні рівні психіки. Про функціонування психіки на різних рівнях написано сотні праць, серед яких згадаємо А.Ю. Агафонова [1], О.Г. Асмолова [2], Е. Берна [3], С. Грофа [5], Дж. Кеха [6], Е. Ноймана [7], Х. Феррер [10], З. Фрейда [11-13], Е. Фрома [14], Г.Т. Хант [15], К.Г. Юнга [16–18]; також є колективні дослідження [8; 9] та ін.

У них іноді свідомому протиставляли несвідоме, а часто свідомість фактично розглядали як цілу психіку, включаючи до неї і несвідоме. Однак власне рівні людської психіки, їхня операційно-функціональна діяльність потребує подальшого вивчення.

Тому *метою* нашого пошуку є розкриття сутності й структури рівнів людської психіки в енергетичній концепції.

Виклад основних положень. У попередньому дослідженні ми зробили висновок про те, що «людська психіка – це багаторівневе й багатосистемне, але цілісне й самостійне суще утворення, яке одночасно існує в індивіді й поза ним, поєднує різне психічне минулого, теперішнього і майбутнього та відображає зовнішній світ, минулий розвиток людства, раси, етносу й нації, роду і родини; утримує й відтворює внутрішній світ суб'єкта психіки; гармонізує та упорядковує смисли його життєдіяльності; розоб'єктивує внутрішнє психічне у зовнішнє й об'єктивує зовнішнє психічне у внутрішнє» [4, с. 199].

Людська психіка, психічне функціонують на енергетичному рівні, тобто у вигляді пси-енергії, яка містить дві складові – інформаційну та енергетичну (психоенергетичний потенціал) [4, с. 183–195]. Інформаційна складова містить відомості про явища, процеси, події, наміри, установки тощо. Енергетична складова відображає значущості того, що закладено в інформації, тобто величину психоенергетичного потенціалу.

У психіці кожної людини наявне різне психічне, яке також має інформаційну та енергетичну складові.

Психічне – це те, що містить психоенергію будь-якої полярності й може взаємодіяти з людською психікою та іншим психічним. Психічне поділяється на внутрішнє і зовнішнє [4, с. 183–188]. У кожному психічному є свій пси-код. У людській психіці є пси-

програма декодування інформації під час впливу зовнішнього психічного або взаємодії з актуалізованим іншим внутрішнім психічним.

Психіка й психічне взаємодіють посередництвом обміну і взаємовпливу психоенергії. Кожна людська психіка має свій неповторний псі-код. Отже все внутрішнє психічне (зі своїми псі-енергіями) має псі-код, який утримує псі-код психіки (базовий), плюс внутрішнього психічного.

Людська психіка функціонує на кількох рівнях – несвідомому, підсвідомому, свідомому і надсвідомому (рис. 1), які володіють певним психічним [4, с. 197, 206–241].

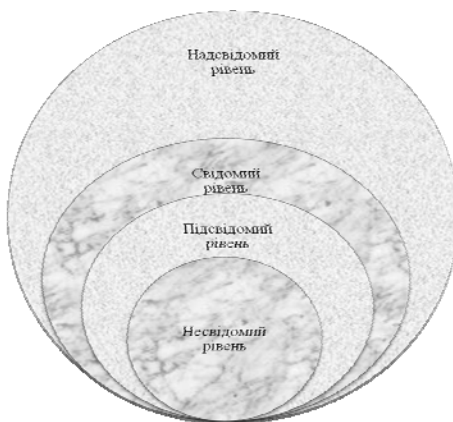

Рис. 1. Рівні людської психіки

Проте, цей поділ умовний, оскільки людська психіка функціонує як єдиний нерозривний комплекс, в якому різні рівні виконують свої функції, однак їхній розвиток у кожної людини може бути різним.

Оскільки психіка конкретної людини містить психічне минулого, теперішнього і майбутнього, то воно знаходиться на різних її рівнях. Психічне минулого – загальнолюдського, расового, етнічного, родового і родинного – знаходиться на несвідомому рівні. Воно доступне людській психіці тому, що збігаються відповідні псі-коди.

Несвідоме, в широкому значенні, – це сукупність психічних явищ, процесів, операцій і станів, не представлених у свідомості людини.

Несвідоме не є чимось містичним, ірраціональним, «темною» силою, що прагне нанести людині збиток. Це цілком нормальна сторона психіки, особливий рівень психічної діяльності.

На відміну від свідомості, несвідоме не передбачає попередньої уявної побудови дій, проектування їхніх результатів і постановки мети.

Воно функціонує організовано за допомогою псі-програм минулого загальнолюдського, расового, етичного, суспільно-державного (національного) родового та родинного характеру, які сформувалися давно і є значно спільними для людей.

Ці псі-програми постійно невідчутно, опосередковано впливають на підсвідомість і свідомість людини, її поведінку, ставлення, діяльність, вибір, тощо, змушуючи неосмислено (на рівні підсвідомості) і опосередковано (на рівні свідомості) зважати на те, що закладено в інформації психічного минулого.

У несвідомому (рис. 2) міститься загальне людське несвідоме, расове несвідоме, етнічне несвідоме, суспільнодержавне (національне) несвідоме, родове несвідоме та родинне несвідоме.

Отже, несвідомість людини має шість прошарків:

- 1 – психічне загальнолюдського;
- 2 – психічне расового;
- 3 – психічне етнічного;
- 4 – психічне суспільнодержавного (національного);
- 5 – психічне родового (чоловічого і жіночого);
- 6 – психічне родинного.

Психічне загальнолюдського однакове для всіх людей, які живуть на Землі. К. Юнг назвав його колективним несвідомим.

Психічне расового відображає те, що належить усій расі. Психічне етнічного однакове для всіх етнофорів.

Воно є основою ментально-психічної складової людської психіки.

Психічне суспільнодержавного (національного) утримує інформацію про функціонування суспільства і держави в минулому, а також життя нації.

Психічне родового (чоловічого і жіночого) утримує інформацію про існування і розвиток роду, його жіночої та чоловічої складових. Психічне родинного утримує інформацію про життя сім'ї.

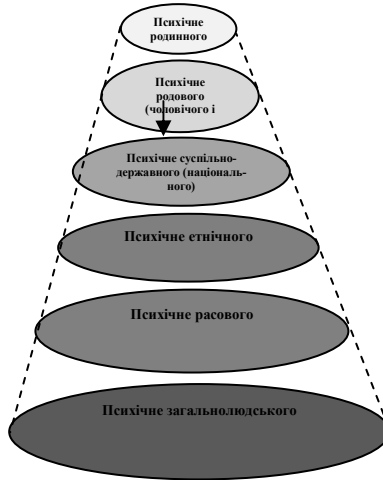

Рис. 2. Прошарки несвідомого рівня людської психіки

Наступним (за зростанням) є **підсвідомий рівень** людської психіки. Він становить уявлення, бажання, потяги, почуття, стани, образи, психічні явища та акти, які упродовж життя «вийшли» зі свідомості. Психічне підсвідомого у відповідних ситуаціях начебто автоматично, іноді без чіткого і зрозумілого усвідомлення, але за певних умов їх можна повернути назад та усвідомити.

Підсвідомість, її псі-програми виконують низку дуже потрібних людині функцій: результативну, захисну, автоматизації дій, управління організмом. Одна з них полягає в ефективному регулюванні її стосунків з дійсністю, що перебуває за порогом свідомості. Для цього нею формуються відповідні псі-програми.

Підсвідомість також формує псі-програми, які виконують певну захисну функцію: позбавляють психіку від постійного напруження свідомості там, де в цьому немає потреби. Псі-програми

автоматизації полегшують різні види діяльності, за допомогою автоматизації певних розумових і практичних дій під час свідомої діяльності. Псі-програми психічної автоматизації позбавляють свідомість постійного спостереження й непотрібного контролю за кожним фрагментом дії. У підсвідомості закладено також псі-програми регуляції автоматизованих розумових дій, запам'ятовування, актів сприйняття та ін., а також зовнішніх дій – читання листа, розмови, ходіння та ін. Багато вчинків виконуються автоматично, без роздумів.

Псі-програми підсвідомості контролюють і управляють всіма життєво важливими функціями людського організму, від кровообігу до дихання і травлення.

У підсвідомості відображається те, що вже відбулося з людиною, починаючи з переднатального і преднатального періоду. Там реєструється кожна подія нашого життя, а також пов'язані з нею думки, емоції та почуття та інше.

Підсвідомість людини має такі прошарки (рис. 3):

- 1 – межовий глибинний;
- 2 – глибинний;
- 3 – поглиблений;
- 4 – поверхневий.

Поверхневий прошарок підсвідомості містить псі-програми, які сформувалися недавно, а також ті, що допомагають у повсякденній життєдіяльності (автоматизмів, звичок та ін.).

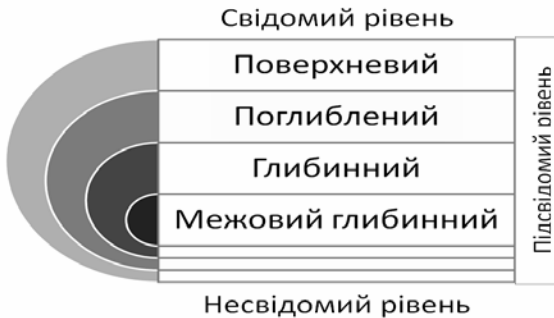

Рис. 3. Прошарки підсвідомого рівня людської психіки

Поглиблений прошарок підсвідомості містить псі-програми складніші за своїми функціями і характером, ніж ті, які знаходяться у поверхневому прошарку. Ці псі-програми переживання від нереалізованих планів, невдач, різних аспектів незадоволення від життєдіяльності, які коли-небудь хоч на мить усвідомлювались людиною.

Якби незадоволення, негативні думки, емоції та почуття діяли з дня народження на рівні свідомості, то людина просто б не могла жити. Її психіка знаходилася б у такому безперервному сум'ятті й безладі, що не могла б працювати.

Цей прошарок підсвідомості також містить псі-програми, які сформувалися давно, а інформація, закладена в них, вважалася забутою.

Підсвідомість містить психічне дитинства і предмети, що належать до нього. Тут знаходяться і псі-програми, що ніколи не доходили до свідомості, але досі здатні побічно впливати на поведінку, і псі-програми, які колись були свідомими.

Водночас, у підсвідомості знаходиться психічне відповідних образів; деякі з них ніколи не доходили до свідомості, інші – були виштовхнуті зі свідомості спеціально.

Тут також містяться псі-програми, які сформувалися внаслідок сексуального незадоволення, втрат, нездійснення мрій, потягів, бажань тощо.

Психоенергія цього психічного може бути спрямована як усередину, так і назовні психіки.

Якщо ж вона спрямована всередину психіки, то людина збільшує свій негативний психоенергетичний потенціал.

Глибинний прошарок підсвідомості містить психічне, яке здатне формувати і реалізовувати псі-програми, що задані свідомістю. Межовий глибинний прошарок підсвідомості утримує психічне, яке утворилося на основі взаємодії психічного несвідомого і підсвідомого, свідомого і несвідомого.

Свідомість – це такий рівень психіки людини, який здатний формувати псі-програми щодо:

1) об'єктивної та розкодування психоенергії, виявлення його змісту й потенціалу, а також його перетворення у своє нове (за змістом і потенціалом) внутрішнє психічне;

2) збільшення психоенергетичного потенціалу (інформації та енергетичності якогось внутрішнього психічного внаслідок взаємодії одного внутрішнього психічного з іншим (іншими) внутрішнім психічним, або утворення на основі такої взаємодії нового (за змістом і потенціалом) внутрішнього психічного;

3) розоб'єктивації психоенергії внутрішнього психічного та її об'єктивації в предметах і явищах (зовнішньому психічному);

4) розуміння людиною самої себе, своїх потреб, інтересів, цінностей, цілей, свого місця в суспільстві, свого «Я» та ін., а також розуміння розуміння;

5) організації своєї поведінки і діяльності у відповідності до встановлених норм.

Отже, на нашу думку, свідомість людини має такі прошарки (рис. 4):

- 1 – початковий рівень свідомості;
- 2 – низький рівень свідомості;
- 3 – середній рівень свідомості;
- 4 – високий рівень свідомості;
- 5 – досконалий рівень свідомості.

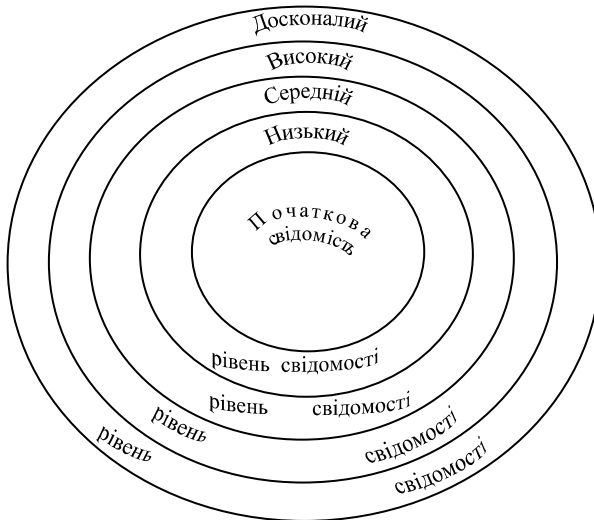

Рис. 4. Рівні свідомості людської психіки

Найвищим (за зростанням) є *надсвідомий рівень* людської психіки, який утримує психічні явища, акти й стани, що виникли внаслідок взаємодії зі Всесвітом, а також псі-програми такої взаємодії.

Надсвідомість людини має такі прошарки (рис. 5):

- 1 – інтуїтивний;
- 2 – сегментний;
- 3 – всеосяжний.

Рис. 5. Прошарки надсвідомого рівня людської психіки

Інтуїтивний прошарок надсвідомості забезпечує взаємодію людської психіки із поверхневою частиною психічного Всесвіту. Через інтуїцію, сни, відчуття і передчуття вона підказує нам необхідні ідеї та рішення. У межах цього прошарку діє творче натхнення, що супроводжується раптовим «осяянням» новою ідеєю, яка народжується немовби від якогось поштовху зсередини, а також випадки миттєвого розв'язання завдань, які тривалий час не піддавалися свідомим зусиллям, і ті явища, які називають парапсихічними, тощо. Сегментний прошарок надсвідомості забезпечує взаємодію людської психіки з деяким психічним Всесвіту.

Всеосяжний прошарок надсвідомості дозволяє людській психіці повністю проникати у психічне Всесвіту. Але людина не може

«запустити» псі-програми такої взаємодії. Проте психіка кожної людини функціонує як єдиний цілісний комплекс, в якому несвідоме, підсвідоме, свідоме і надсвідоме впливають на всі підсистеми. Щоправда, вплив кожного з цих рівнів різний, оскільки людина виконує різні завдання.

Висновки. Отже, людська психіка функціонує на несвідомому, підсвідомому, свідомому і надсвідомому рівнях, які володіють певним психічним.

Несвідоме (несвідомий рівень психіки) в широкому значенні – це сукупність психічних явищ, процесів, операцій і станів, які не представлені у свідомості людини.

На несвідомому рівні психіки знаходиться шість прошарків психічного: загальне людське несвідоме, расове несвідоме, етнічне несвідоме, суспільнодержавне (національне) несвідоме, родове несвідоме та родинне несвідоме.

Наступним після несвідомого (за зростанням) є підсвідомий рівень людської психіки, який становить уявлення, бажання, потяги, почуття, стани, образи, психічні явища та акти, які колись упродовж життя «вийшли» зі свідомості. У ній відображається те, що вже відбулося з людиною, починаючи з преднатального і переднатального періоду. Там реєструється кожна подія нашого життя, а також пов'язані з нею думки, емоції та почуття та інше. Підсвідомість людини має такі прошарки: межовий глибинний; глибинний; поглиблений; поверхневий.

Псі-програми підсвідомості виконують низку дуже потрібних людині функцій – це регуляції, захисту, автоматизації дій, управління організмом. Тут також містяться псі-програми, які сформувалися внаслідок сексуального незадоволення, втрат, нездійснення мрій, потягів, бажань тощо. Психоенергія цього психічного може бути спрямована як всередину, так і назовні психіки. Свідомий рівень психіки формує псі-програми щодо:

1) об'єктивації та розкодування психоенергії, виявлення його змісту й потенціалу, а також його перетворення у своє нове (за змістом і потенціалом) внутрішнє психічне;

2) збільшення психоенергетичного потенціалу (інформації та енергетичності якогось внутрішнього психічного внаслідок взаємодії одного внутрішнього психічного з іншим (іншими) внутрішнім

психічним, або утворення на основі такої взаємодії нового (за змістом і потенціалом) внутрішнього психічного; 3) розоб'єктивації психоенергії внутрішнього психічного та її об'єктивації в предметах і явищах (зовнішньому психічному); 4) розуміння людиною самої себе, своїх потреб, інтересів, цінностей, цілей, свого місця в суспільстві, свого «Я» та ін., а також розуміння розуміння; 5) організації своєї поведінки і діяльності у відповідності до встановлених норм.

Свідомість людини має такі прошарки:

- 1 – початковий рівень свідомості;
- 2 – низький рівень свідомості;
- 3 – середній рівень свідомості;
- 4 – високий рівень свідомості;
- 5 – досконалий рівень свідомості.

Найвищим (за зростанням) є надсвідомий рівень людської психіки, який утримує психічні явища, акти й стани, що виникли внаслідок взаємодії зі Всесвітом, а також псі-програми такої взаємодії.

Цей рівень має такі прошарки:

- 1 – інтуїтивний;
- 2 – сегментний;
- 3 – всеосяжний.

Однак психіка кожної окремої людини функціонує як єдиний цілісний комплекс, у якому несвідоме, підсвідоме, свідоме і надсвідоме впливають на всі підсистеми.

1. Агафонов А.Ю. Основы смысловой теории сознания / А.Ю. Агафонов. – СПб.: Речь, 2003. – 296 с.

2. Асмолов А.Г. По ту сторону сознания: методологические проблемы неклассической психологии / А.Г. Асмолов. – М.: Смысл, 2002. – 480 с.

3. Берн Э. Психика в действии / Э. Берн; пер. с англ. П.А. Самсонов. – Мн.: Попурри, 2007. – 432 с.

4. Варій М.Й. Енергетична концепція психіки і психічного: монографія / М.Й. Варій. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 318 с.

5. Грофф С. За пределами мезга / С. Грофф. – М.: Изд-во Моск-го Транс персонального Центра, 1993. – 388 с.

6. Кехо Дж. Подсознание может все!; пер. с англ. / Дж. Кехо. – 4-е изд. – Мн.: Попурри, 2002. – 176 с.

7. Нойман Э. Происхождение и развитие сознания / Э. Нойман. – М.: Рефл-бук, К.: Ваклер, 1998. – 464 с.
8. Подсознание и его возможности. Ваш мозг и подсознание могут все / авт.-сост. Любовь Орлова. – Минск: Харвест, 2009. – 224 с.
9. Тайны сознания и бессознательного: хрестоматия / сост. К.В. Сельченко. – Мн.: Харвест, 1998. – 496 с.
10. Феррер Х. Новый взгляд на трансперсональную теорию: Человеческая духовность с точки зрения соучастия / Х. Феррер; пер. с англ. А. Кисилева. – М.: АСТ и др., 2004. – 397 с.
11. Фрейд З. Очерки по психологии сексуальности / З. Фрейд; пер. с нем. А. Вяхирева, И. Полякова. – СПб.: Азбука-классика, 2007. – 256 с.
12. Фрейд З. Толкование сновидений / З. Фрейд; пер. с нем. – СПб.: Азбука-классика, 2007. – 512 с.
13. Фрейд З. «Я» и «Оно»: Сборник / З. Фрейд; пер. с нем. – СПб.: Азбука-классика, 2007. – 288 с.
14. Фромм Э. Душа человека / Э. Фромм; общ. ред., сост. и предисл. П.С. Гуревича. – М.: Республика, 1992. – 430 с.
15. Хант Г.Т. О природе сознания: с когнитивной, феноменологической и трансперсональной точек зрения / Г.Т. Хант; пер. с англ. А. Киселева. – М.: Издательство АСТ и др., 2004. – 555 с.
16. Юнг К.Г. Душа и миф. Шесть архетипов / К.Г. Юнг; пер. А.А. Спектор. – М.: АСТ, Мн.: Харвест, 2005. – 400 с.
17. Юнг К.Г. Коллективное бессознательное: письма / К. Юнг. – Кюснахт-Цюрих, 1916.
18. Юнг К.Г. Психика: структура и динамика / К. Юнг; пер. А.А. Спектор; науч. ред. пер. М.В. Маришук. – М.: АСТ; Мн.: Харвест, 2005. – 416 с.

Варий М.И. Уровни человеческой психики в энергетической концепции.

Раскрываются сущность и структура несознательного, подсознательного, сознательного и сверхсознательного уровней человеческой психики в энергетической концепции, а также почва их функционирования.

Ключевые слова: *человеческая психика, уровни психики, несознательный уровень, подсознательный уровень, сознательный уровень, сверхсознательный уровень, пси-программа.*

Variy M.I. Levels of the Human Psychology in the Energy Concept.

The article details the nature and structure of the unconscious, subconscious, conscious and uperconscious levels of the human psyche in the energy concept and the basis of their functioning.

Key words: *human psyche, the level of the psyche, unconscious level, subconscious level, a conscious level, uperconscious level psy-program.*

Стаття надійшла 19 жовтня 2011 року

